

Γεώργιος Ιβάνωφ-Σαϊνόβιτς (Jerzy Iwanow-Szajnowicz)

Οι Έλληνες θυμούνται
71 χρόνια μετά...

του Αντιναυάρχου ε.α.
Ξενοφώντος Μαυρογιάννη Π.Ν.

Πράκτωρ Νο 1

Δευτέρα 4 Ιανουαρίου 1943 στο σκοπευτήριο Καισαριανής σταμάτησαν τρία αυτοκίνητα. Από τα δύο κατέβηκε το εκτελεστικό απόσπασμα και τέσσερις κατάδικοι. Από το τρίτο οι μελλοθάνατοι: Γεώργιος Ιβάνωφ και οι συνεργάτες του, Βασίλης Μαλιόπουλος και Γιάννης Κοντόπουλος, αξιωματικοί του Ναυτικού και οι δύο. Στο κρύο πρωινό, στο μισοσκόταδο, οι Γερμανοί μετρούσαν τα θύματά τους. Ξαφνικά, ο Ιβάνωφ ορμά πάνω στον κλοιό μπροστά του, ρίχνει κάτω δύο Γερμανούς και τρέχει με μεγάλη ταχύτητα απέναντι στα δέντρα. Από πριν είχε βγάλει με αριστοτεχνικό τρόπο τις χειροπέδες. Είχε απομακρυνθεί περί τα 50 μέτρα από τους ξαφνιασμένους Γερμανούς όταν έπεσαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Σε λίγα δευτερόλεπτα θα είχε προλάβει να κρυφτεί μέσα στα δέντρα, οι σφαίρες όμως τον βρήκαν στο πόδι και στα πλευρά. Προχώρησε λίγο αιμορραγώντας και έπεσε κάτω... Οι Γερμανοί τον έπιασαν, τον έσυραν και τον έδεσαν στο ξύλινο παλούκι. Εκεί έτρεξε ο καθολικός ιερέας, ο πατήρ Νταλέζ που είχε πάει στις φυλακές να τον εξομολογήσει, διαμαρτυρούμενος γιατί η εκτέλεση του πληγωμένου αποτελεί παράβαση του διεθνούς δικαίου. Οι Γερμανοί τον αγνόησαν. Ο Ιβάνωφ αιμορραγώντας κοιτούσε με βαθιά περιφρόνηση τους εκτελεστές του. Μετά τους τυφεκισμούς το κεφάλι του έπεσε... Πριν από τα χείλη του είχε βγει η κραυγή! «Ζήτω η Ελλάς! Ζήτω η Πολωνία!».

Ποιος ήταν ο «Πράκτωρ Νο 1»

Ο Γεώργιος Ιβάνωφ-Σαϊνόβιτς γεννήθηκε στη Βαρσοβία στις 14 Δεκεμβρίου 1911. Ο πατέρας του, ο συνταγματάρχης του τσαρικού στρατού Βλαντιμίρ Ιβάνωφ και η μητέρα του, η Πολωνέζα Λεονάρδα Σαϊνόβιτς, χώρισαν όταν ο πατέρας υπηρετούσε στον Καύκασο κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εκεί, η Λεονάρδα παντρεύτηκε τον Έλληνα έμπορο Ιωάννη Λαμπριανίδη, έμειναν για λίγο στην Πολωνία από όπου έφυγαν αργότερα και εγκαταστάθηκαν οριστικά στη Θεσσαλονίκη.

Ο Ίρεκ ήταν ένα όμορφο, ψηλό, γεροδεμένο παλληκάρι, φιλόδοξο, αυθόρμητο και μαχητικό, συνηθισμένο στην ανεξαρτησία. Σπούδασε γεωπόνος μηχανικός στο Πανεπιστήμιο της Λουβέν (Βέλγιο) και ήρθε το 1926 στη Θεσσαλονίκη να ζήσει με την οικογένεια Λαμπριανίδη και τα δύο ετεροθαλή αδέρφια του, Αντώνη και Αλέκο. Μιλούσε πολύ καλά έξι γλώσσες (ελληνικά, πολωνικά, ρωσικά, γαλλικά, αγγλικά,

γερμανικά). Με την κατάληψη της Πολωνίας και της Ελλάδας από τα χιτλερικά στρατεύματα φούντωσε μέσα του ο εθνικός παλμός να πολεμήσει για τις δύο πατρίδες του.

Η δράση του

Η 26η Απριλίου 1941 –εισβολή των Γερμανών στην Αθήνα– τον βρίσκει στη Χάιφα. Εκεί εκπαιδεύεται στη Σχολή των Μυστικών Πρακτόρων της S.O.E. (Special Operations Executive) και αναλαμβάνει το συντονισμό της δράσης των διαφόρων αντιστασιακών κινήσεων, την οργάνωση δικτύου πληροφοριών και εκτέλεση δολιοφθορών στην Ελλάδα.

Στις 13 Οκτωβρίου 1941 το βρετανικό υποβρύχιο «Thunderbolt» τον αποβιβάζει στην ακτή μεταξύ Αγίου Ανδρέα και Νέας Μάκρης για να αναλάβει δράση ως σαμποτέρ με τον κωδικό 033B. Έτσι ξεκινούσε τη συνάντησή με τη μοίρα του. Ακολουθεί έντονη δραστηριότητα σε συνεργασία με αντιστασιακές οργανώσεις για να συλληφθεί

από τους Γερμανούς στις 19 Δεκεμβρίου 1941 μετά από προδοσία του παιδικού του φίλου Ντίνου Πάντου. Κατορθώνει να αποδράσει από τις φυλακές Αβέρωφ με τολμηρό, σχεδόν κινηματογραφικό τρόπο. Οι Γερμανοί τον επικηρύσσουν με 500.000 δρχ., ποσό λίαν σεβαστό, και στις 29 Δεκεμβρίου αφίσεσ με τη φωτογραφία του, τοιχοκολλούνται σε όλη την Αθήνα. Οι κινήσεις του, πλέον, γίνονται πολύ δύσκολες και επικίνδυνες. Με τη βοήθεια θαρραλέων ανθρώπων, όπως η Λέλα Καραγιάννη, και αντιστασιακών οργανώσεων κρύβεται σε διάφορα σπίτια και κυκλοφορεί μεταμφιεσμένος. Με τους συνεργάτες του Κοντόπουλο, Μαλιόπουλο, τη φοιτήτρια χημείας Γαβριέλλα στέλνουν πληροφορίες ζωτικής σημασίας στη Μέση Ανατολή, και καταστρέφονται πλοία που μεταφέρουν υλικό και πολεμοφόδια στον Ρόμμελ.

Την άνοιξη του 1942 πιάνει δουλειά στα ναυπηγεία Σκαραμαγκά με το ψευδώνυμο Κυριάκος Παρίσης. Στις 15 Μαρτίου ανατινάξει το γερμανικό υποβρύχιο U-133 το οποίο πιθανότατα θα μετέφερε Ιταλούς βατραχανθρώπους στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας για δολιοφθορές. Ο τρόπος ήταν εντυπωσιακός και δύσκολος. Τοποθέτησε την ωρολογιακή βόμβα στο στήθος του, κολύπησε αρκετά σαν δεινός κολυμβητής που ήταν και την κόλλησε στα ύφαλα του υποβρυχίου που βρισκόταν σε προβλήτα των ναυπηγείων. Στη συνέχεια κολυμπώντας βγήκε στην ακτή της Ελευσίνας.

Το Μάιο του 1942 τοποθετεί βόμβα στα ύφαλα του ισπανικού οπλιταγωγού «Σαν Ισιδóre» που βρισκόταν στον Πειραιά, κολυμπώντας στα βουρκόνερα του λιμανιού. Το πλοίο ανατινάχθηκε το επόμενο πρωί έξω από το λιμάνι φορτωμένο με πυρομαχικά για λογαριασμό των Γερμανών. Ίδια τύχη είχαν άλλα δύο πλοία στην Πάτρα που μετέφεραν πολεμοφόδια στη Βόρεια Αφρική.

Το πιο σημαντικό, όμως, από τα πολλά σαμποτάζ που έκανε ήταν αυτό στο εργοστάσιο Μαλτσινιώτη στο Νέο Φάληρο όπου επισκεύαζαν φθαρμένους κινητήρες των αεροπλάνων της Λουφτβάφε και συναρμολογούσαν καινούργιους με εξαρτήματα σταλμένα από τη Γερμανία. Δουλεύοντας σαν εργάτης στο εργοστάσιο έριχνε «φασόλια» στους κινητήρες οι οποίοι καταστρέφονταν μετά μία ώρα λειτουργίας. Υπάρχει και άλλη εκδοχή που λέει ότι ο «πράκτωρ Νο 1» εμφανιζόταν σε καφενείο έξω από το εργοστάσιο σαν κουτσός άνθρωπος που προκαλούσε οίκτο με μπλε γυαλιά και κλονισμένη υγεία, έδινε τα «φασόλια» σε συνεργάτες του εργάτες που τα έριχναν στους κινητήρες. Η δολιοφθορά προκάλεσε την πτώση 400-450 αεροσκαφών στη Β. Αφρική, σύμφωνα με γερμανικές εκτιμήσεις, σε διάστημα έξι μηνών και βοήθησε αποφασιστικά στη νίκη των Συμμάχων στο μέτωπο της Ερήμου. Οι καταστροφές αποτέλεσαν εφιάλη στις γερμανικές μοίρες και προκάλεσαν πανικό στους πιλότους. Θεωρήθηκε το μεγαλύτερο σαμποτάζ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Το Κάιρο είχε αποφασίσει να αποσύρει από την Ελλάδα τον Ιβάνωφ με το ελληνικό υποβρύχιο «Τρίτων», καθυστέρησε όμως.

Στις 8 Σεπτεμβρίου του 1942 συλλαμβάνεται για δεύτερη φορά μετά από προδοσία, κατά πάσα πιθανότητα, του φίλου του Παντελή Λαμπρινόπουλου, αξιωματικού της Αστυνομίας, με την επικήρυξη να έχει αυξηθεί στα 2 εκατομμύρια δραχμές. Στο γερμανικό στρατοδικείο καταδικάστηκε τρις εις θάνατον με τον πρόεδρο στο τέλος της δίκης να λέει:

«Το δικαστήριο εκτιμά δεόντως την κατά την παρούσα δίκην ειλικρινή και γενναιόφρονα συμπεριφοράν του κατηγορουμένου. Εγώ προσωπικώς λυπούμαι, διότι η φορά των πραγμάτων έφερε τοιούτον άνδρα εις εχθρικών προς ημάς στρατόπεδον».

Οι Έλληνες θυμούνται ...

Είναι πολύ σπάνιο τρεις χώρες να τιμούν τον ίδιο ήρωα. Ελλάδα, Πολωνία και Βρετανία απένειμαν ανώτατα πολεμικά παράσημα και τιμητικές διακρίσεις μετά το θάνατό του.

Στις 30 Μαρτίου 1945 η Πολωνία τίμησε τον Ιβάνωφ με το παράσημο «Virtuti Militari». Στις 5 Μαρτίου 1962 του απονεμήθηκε το «Πολεμικό Βρετανικό Μετάλλιο του Βασιλέως Γεωργίου του βου» και στις 25 Μαΐου 1976 από τον ΥΕ-ΘΑ Ευάγγελο Αβέρωφ το «Χρυσούν Αριστείον Ανδρείας».

Ο αθλητικός σύλλογος «Ηρακλής» διοργανώνει κάθε χρόνο κολυμβητικούς αγώνες τα «Ιβανώφεια» και το ίδιο όνομα φέρει και το γήπεδό του με την προτομή του στην είσοδο.

Στις 30 Οκτωβρίου 1985 έγιναν τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του Ιβάνωφ στη Θεσσαλονίκη, δώρο του πολωνικού λαού.

Στην Πολωνία πολλοί δρόμοι, συνοικίες, σχολεία και ομάδες φέρουν το όνομά του.

Το 1971 γυρίστηκε πολωνική ταινία με τίτλο «Agent No 1» με τη ζωή και τη δράση του.

Ο Γεώργιος Ιβάνωφ-Σαϊνόνιτς κατά πολλούς ιστορικούς υπήρξε ο μεγαλύτερος σαμποτέρ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Άνθρωπος οξυδερκής, με καταπληκτική αντοχή και ψυχραιμία, άριστος μαχητής, ανελάμβανε τις πλέον επικίνδυνες αποστολές και τις έφερε με θαυμαστό τρόπο εις πέρας. Δεν επεδίωκε ούτε δόξα, ούτε κέρδη. Ενεργούσε απλώς σαν στρατιώτης. Ήταν έτσι όπως τον μεγάλωσε η μητέρα του που υπεραγαπούσε...

Στο 3ο Νεκροταφείο στη Νίκαια η ελληνική γη φυλάει μέσα της τα κόκκαλα του Ιβάνωφ μαζί με τα κόκκαλα και άλλων Ελλήνων ηρώων σαν αιώνιο σύμβολο της ελληνοπολωνικής φιλίας.

Η ιδέα της Ελευθερίας είναι κοινή σε όλο τον κόσμο.

Σημ.: Σε επόμενο τεύχος θα αναφερθούμε λεπτομερέστερα στη ζωή και τη δράση του Ιβάνωφ.